

УДК 336.7:338.48

Рудакевич І. Р.

ivaso@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-3901-5897

к.геогр.н., доц., доцент кафедри географії України і туризму,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль**Заставецький Т. Б.**

zast@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-7959-2955

к.геогр.н., доц., доцент кафедри географії України і туризму,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль**Гура М. Г.**

kolobochok7997@gmail.com, ORCID ID: 0009-0001-7174-8812

магістрант,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ У ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У публікації охарактеризовані сучасні проблеми використання міжнародних електронних платіжних систем у туристичній діяльності. Головними завданнями дослідження є аналіз розвитку міжнародних платіжних систем, їх вплив на функціонування світового туристичного бізнесу, особливості становлення платіжних систем в Україні, розвиток альтернативних платіжних інструментів. Охарактеризовано діяльність і поширення найбільших міжнародних платіжних систем Mastercard і Visa. Вони є монополістами на ринку міжнародних фінансових трансакцій, особливо на карткових рахунках. У світі також розвивається альтернативні електронні платіжні системи (PayPal, Google Pay, Apple Pay), однак вони поки не здобули масового поширення у фінансовій та туристичній сферах. Проаналізовані особливості функціонування міжнародних платіжних систем в Україні, а також створення національної системи оплат. Охарактеризовано проблеми формування комісії та подвійної конвертації при міжнародних платежах, їх впливу на формування туристичного продукту. Внаслідок цього зростає ціна кінцевого продукту, що негативно впливає на їх споживачів. Проаналізовано можливості використання для потреб туристичної галузі альтернативних міжнародних платіжних систем. Серед них виділяються перспективні можливості використання криптовалют, які мають ряд переваг завдяки відсутності комісії у платежах, використанню блокчейн технологій для конфіденційності, захисту від підробок та інших переваг. Криптовалюти розглядаються як перехідна форма міжнародних платіжних систем задля уникнення комісії та інших банківських оплат. Наведено приклад окремої країни (Сальвадор), де криптовалюти розрахунки офіційно визнаються її фінансовим сектором. Звернено увагу також на мобільні платіжні системи (наприклад, Apple Pay, Google Pay), які інтегруються з електронними пристроями і можуть використовуватися у різних частинах світу, що є особливо зручно для потреб туристичної сфери. Проаналізовано можливості компанії fintech-сектору, які пропонують альтернативні підходи до організації фінансових послуг у вигляді цифрових гаманців, платіжних платформ та сервісів для міжнародних переказів. Однак їх недоліком є певна прив'язаність до діючої банківської системи.

Ключові слова: комісія, криптовалюта, платіж, туризм, туристичне підприємство, фінансова система.

© Рудакевич І. Р., Заставецький Т. Б., Гура М. Г., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Rudakevych Ivan*ivaco@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-3901-5897**PhD in Geography, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Geography of Ukraine and Tourism, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil***Zastavetskyi Taras***zast@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-7959-2955**PhD in Geography, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Geography of Ukraine and Tourism, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil***Hura Maksym***kolobochok7997@gmail.com, ORCID ID: 0009-0001-7174-8812**Master Student, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil*

ACTUAL PROBLEMS OF USING OF INTERNATIONAL ELECTRONIC PAYMENT SYSTEMS IN TOURISM ACTIVITIES

Abstract. *The publication describes the current problems of using international electronic payment systems in tourism. The main objectives of the study are to analyze the development of international payment systems, their impact on the functioning of the global tourism business, the features of the formation of payment systems in Ukraine, and the development of alternative payment instruments. The activities and distribution of the largest international payment systems Mastercard and Visa are characterized. They are monopolists in the market of international financial transactions, especially on card accounts. Alternative electronic payment systems (PayPal, Google Pay, Apple Pay) are also developing in the world, but they have not yet gained mass distribution in the financial and tourism sectors. The features of the functioning of international payment systems in Ukraine are analyzed, as well as the creation of a national payment system. The problems of commission formation and double conversion in international payments, and their impact on the formation of a tourism product, are characterized. As a result, the price of the final product increases, which negatively affects its consumers. The possibilities of using alternative international payment systems for the tourism industry are analyzed. Among them, promising opportunities for using cryptocurrencies are highlighted, which have a number of advantages due to the absence of commissions in payments, the use of blockchain technologies for confidentiality, protection against counterfeiting and other advantages. Cryptocurrencies are considered as a transitional form of international payment systems in order to avoid commissions and other bank fees. An example of a separate country (El Salvador) is given, where its financial sector officially recognizes cryptocurrency payments. Attention is also drawn to mobile payment systems (for example, Apple Pay, Google Pay), which integrate with electronic devices and can be used in different parts of the world, which is especially convenient for the needs of the tourism sector. The capabilities of fintech companies that offer alternative approaches to organizing financial services in the form of digital wallets, payment platforms and services for international transfers are analyzed. However, their disadvantage is a certain attachment to the existing banking system.*

Keywords: commission, cryptocurrency, payment, tourism, tourism enterprise, financial system.

JEL Classification: E42, G23, Z33

DOI: <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-15-16>

Постановка проблеми. У сучасному світі трансформація сфери фінансових технологій стала одним з визначальних факторів розвитку глобальної індустрії гостинності. Сучасні платіжні системи втрачають значення техніч-

ного інструменту передачі коштів, перетворюючись на основу клієнтського досвіду та важливий елемент конкурентоспроможності туристичного бізнесу. Через зміни парадигм споживчої поведінки сучасні туристи нада-

ють перевагу швидким і найменш витратним способам оплати за надані послуги. Сучасні платіжні рішення інтегруються безпосередньо у туристичні платформи та мобільні додатки для отримання кращої безпеки транзакцій та комфорту. Через зростання кількості міжнародних транзакцій актуалізується проблема захисту персональних (у тому числі фінансових) даних. Відповідно, зростає актуальність та ефективність досліджень щодо впровадження блокчейн-технологій та криптовалют як сучасних платіжних засобів для забезпечення прозорості розрахунків, запобігання шахрайствам і гарантування збереження коштів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематиці дослідження діяльності міжнародних платіжних систем присвячено багато наукових публікацій. У праці Волосович С. та Баранюка Ю. [1] проаналізовані сучасні технології реалізації фінансових продуктів і послуг (Big Data, блокчейн, штучний інтелект, тощо). Передумови функціонування фінансової екосистеми на теоретичному рівні охарактеризовано у публікації Євтух Л. [3]. Значення фінансових послуг в екосистемі ProTech досліджено у працях Мазаракі А. та Волосович С. [4].

Особливості розвитку фінтеху (fintech або фінансових технологій) у туристичній сфері в контексті диджиталізація та глобальної нестабільності описані у дослідженні О. Шуплат [6]. Електронні платіжні системи у туристичній діяльності охарактеризовані також у праці М. Цепенди та В. Бурки [5]. У публікації М. Грабар проаналізовані сучасні тенденції та основні показники цифрової трансформації міжнародної туристичної індустрії [2].

У відомій праці американських авторів Д. Тапскотт і А. Тапскотт досліджена та розкрита технологія блок-чейн та її впливу на систему міжнародних платежів [13]. Дослідження впливу електронних платіжних систем на доступність фінансових послуг проведено у праці Д. Арнера [8]. У праці Р. Еггера та Д. Бухаліса досліджено електронну комерцію в туристичній сфері, де платіжні системи розглядаються важливим її елементом [10].

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у вивченні сучасних міжнародних платіжних систем у контексті їх впливу на розвиток туристичної галузі. Основні завдання, які вирішувалися у дослідженні, включають аналіз розвитку міжнародних платіжних систем, їх вплив на діяльність і функціонування туристичного бізнесу, особливості станов-

лення платіжних систем в Україні, розвиток альтернативних платіжних інструментів у світі та Україні на основі криптовалют. Для вирішення поставлених завдань використувалися методи аналізу літературних й електронних джерел, порівняння платіжних систем, тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційні платіжні системи Visa та Mastercard відіграють провідну роль у забезпеченні фінансових операцій у сфері міжнародного туризму. Вони являються основою глобальної інфраструктури безготівкових розрахунків, що дозволяє туристам здійснювати оплату товарів і послуг у різних країнах світу. Їх популярність зумовлена не лише зручністю використання, але й історичними передумовами розвитку фінансових технологій. Visa та Mastercard були одними з перших систем, які почали активно розвивати міжнародні платіжні мережі, що дозволило їм зайняти домінуючі позиції на ринку. У процесі свого розвитку вони сформували широкую мережу партнерів, включивши банки, торгові підприємства та платіжні сервіси, що створило ефект масштабу. На сьогодні більшість фінансових операцій у світі сьогодні здійснюється саме через платіжні системи Visa та Mastercard, що фактично формує їх домінуюче становище [12, 14].

Значна частина доходів таких систем формується не лише за рахунок обслуговування карток, а й через інфраструктуру платіжних терміналів, які використовуються бізнесом. Саме на цьому рівні виникає одна з ключових проблем сучасної фінансової системи. Бізнес змушений сплачувати комісії за використання платіжних терміналів, обслуговування транзакцій та інші супутні послуги. У деяких випадках ці комісії можуть бути суттєвими та значно впливати на фінансову діяльність підприємств. Ці витрати не залишаються на рівні бізнесу, а фактично перекладаються на кінцевого споживача. Внаслідок цього туристи оплачують товари та послуги за вищими цінами, ніж за відсутності додаткових фінансових навантажень. Відповідно, комісійна політика платіжних систем впливає не лише на підприємства, але й на цінову політику в туристичній сфері.

Часто така комісія не є фіксованою і може змінюватися залежно від країни, типу картки та умов співпраці з банком. У розвинених країнах, зокрема у США, питання комісій платіжних систем є предметом активних дискусій, оскільки бізнес переважно змушений

закладати ці витрати у кінцеву ціну товарів і послуг. У туристичній сфері це має ще більш відчутний ефект, оскільки більшість платежів здійснюється саме у безготівковій формі. Готелі, ресторани, транспортні компанії та туристичні агентства змушені працювати через платіжні системи, що робить їх залежними від встановлених умов. У таких умовах навіть незначні зміни комісій можуть впливати на загальний рівень цін у галузі.

За різними оцінками, світовий ринок цифрових туристичних послуг перевищує 1 трлн. доларів США [2, с. 14]. Враховуючи, що комісія з трансакції у платіжних системах Visa та Mastercard становить у середньому біля 1 %, то близько 100 млрд. дол. залишається у них щорічно лише із сфери туризму.

Особливо актуальною є проблема конкурентного середовища на ринку платіжних систем. Незважаючи на формальну наявність декількох гравців, таких як Visa, Mastercard та American Express, фактично ринок характеризується високим рівнем концентрації. Це дає найбільшим компаніям встановлювати власні правила гри, включаючи розмір комісій та умови співпраці з бізнесом. У таких умовах проявляються ознаки олігополії, коли декілька великих компаній контролюють значну частину ринку [9].

В Україні діяльність платіжних систем має свої особливості. З одного боку, платіжні системи Visa та Mastercard широко використовуються і забезпечують базовий рівень фінансової доступності. З іншого боку, користувачі не завжди отримують ті ж переваги, що й у розвинених країнах, зокрема розширені бонусні програми чи додаткові сервіси.

Паралельно з традиційними платіжними системами у світі та Україні розвиваються альтернативні інструменти, такі як PayPal, Google Pay, Apple Pay та інші цифрові сервіси. Вони пропонують більш гнучкі умови використання та інтегруються у сучасну цифрову економіку. В Україні також спостерігається розвиток власних платіжних рішень, зокрема через банківські екосистеми, що поступово створює конкуренцію традиційним системам.

Україна входить до переліку країн із найвищим рівнем цифровізації фінансових послуг. Місцеві фінтех-компанії впроваджують такі ключові технології як API, штучний інтелект, хмарні сервіси, чат-боти, блокчейн, біометрія та роботизована автоматизація процесів.

З 1 серпня 2025 року в Україні офіційно стартував Open Banking – відкритий банкінг, який дозволяє клієнтам самостійно контр-

олювати свої фінансові дані та безпечно ділитися ними між сервісами. Це створює передумови для появи нових продуктів: агрегаторів рахунків, персональних фінансових асистентів і систем миттєвих переказів без банківських карток [7]. Однак масове поширення цих систем на території України поки не спостерігається.

Традиційні платіжні системи залишаються основою фінансових операцій у туризмі, однак їх домінуюче становище створює ряд проблем: високі комісії, обмежену конкуренцію та нерівномірний розподіл переваг між різними країнами. Часто туристи у розвинутих країнах мають можливості здійснювати дешевші міжнародні фінансові трансакції, ніж у віддаленіших державах. Це створює передумови для подальшого розвитку альтернативних фінансових інструментів, які можуть змінити структуру платіжного ринку у майбутньому. Сучасна комісійна модель традиційних платіжних систем є одним із ключових факторів, що впливають на ефективність фінансових операцій у сфері туризму, а також на доступність туристичних послуг для кінцевого споживача.

Окремої уваги заслуговує питання ринкової структури платіжних систем та рівня конкуренції між їх основними учасниками. У сучасних умовах ринок безготівкових платежів характеризується високим рівнем концентрації, де домінуючі позиції займають декілька великих компаній, зокрема Visa та Mastercard. Така ситуація формує дуополію, тобто форму ринку, де дві компанії фактично контролюють основну частину операцій. З практичної точки зору, подібна структура ринку створює ситуацію, коли бізнес має обмежений вибір платіжних інструментів. У сфері туризму це особливо критично, оскільки більшість операцій потрібно здійснювати через міжнародні платіжні системи. Проблема домінування окремих платіжних систем впливає не лише на бізнес-середовище, але й на загальну ефективність фінансових операцій у сфері туризму, що зумовлює необхідність пошуку альтернативних платіжних рішень.

При використанні альтернативних платіжних рішень часто можливі обмеження для бізнесу. У практиці міжнародних розрахунків існують випадки, коли підприємства або підприємці, що намагаються мінімізувати використання традиційних платіжних систем, стикаються з економічними або договірними обмеженнями. Такі труднощі можуть проявлятися у менш вигідних умовах співпраці, підвищених тарифах або необхідності дотримання певних вимог, які фак-

тично стримують використання альтернативних платіжних інструментів.

Сучасні платіжні системи, незважаючи на їхню зручність та глобальне поширення, мають низку системних недоліків, які особливо відчутні у сфері міжнародного туризму. Ці проблеми є результатом взаємодії фінансових установ, платіжних систем та ринкових механізмів. Відповідно виникає ситуація, коли користувачі та бізнес (особливо туристичний) змушені нести додаткові витрати, не завжди усвідомлюючи природу їх походження. Однією з ключових особливостей сучасних платіжних систем є складність їхньої структури. Кожна транзакція включає участь декількох сторін: банку-емітента, банку-еквайра, платіжної системи та платіжної інфраструктури (рис. 1). Це створює багаторівневу модель, у якій кожен учасник отримує свою частку комісії. Саме ця багаторівневність є основою більшості проблем, пов'язаних із вартістю платежів.

Однією з найбільш складних проблем у функціонуванні міжнародних платіжних систем є наявність комісій, які супроводжують практично кожен фінансову операцію. У більшості випадків бізнес стикається з так званою еквайринговою комісією, яка сприймається як єдиний платіж. Проте насправді вона складається з декількох компонентів, серед яких ключову роль відіграють міжбанківська комі-

сія, винагорода платіжної системи та маржа банку-еквайра. Відсутність прозорості у формуванні комісії ускладнює фінансове планування та знижує ефективність управління витратами підприємств.

Значну проблему становить механізм валютної конвертації, який є невід'ємною частиною міжнародних фінансових операцій. У сфері туризму, де більшість платежів здійснюється у різних валютах, ця проблема набуває особливої актуальності. У багатьох випадках транзакція проходить через декілька етапів конвертації. Наприклад, оплата в одній валюті може бути спочатку перерахована у проміжну валюту, а потім у валюту рахунку клієнта. Такий підхід призводить до додаткових витрат, пов'язаних із різницею курсів та націнками банків.

Часто бізнес продовжує користуватися цими системами, усвідомлюючи значний рівень комісійних витрат через високу залежність від платіжної інфраструктури. Відмова від приймання карткових платежів може призвести до втрати значної частини клієнтів, особливо у сфері міжнародного туризму, де безготівкові розрахунки є стандартом. Вибір бізнесу є обмеженим, а використання платіжних систем фактично стає вимушеним рішенням.

З економічної точки зору, комісії, що супроводжують платіжні операції, поступово інтегруються у кінцеву вартість туристичних послуг. Бізнес, з метою збереження прибутковості, зму-

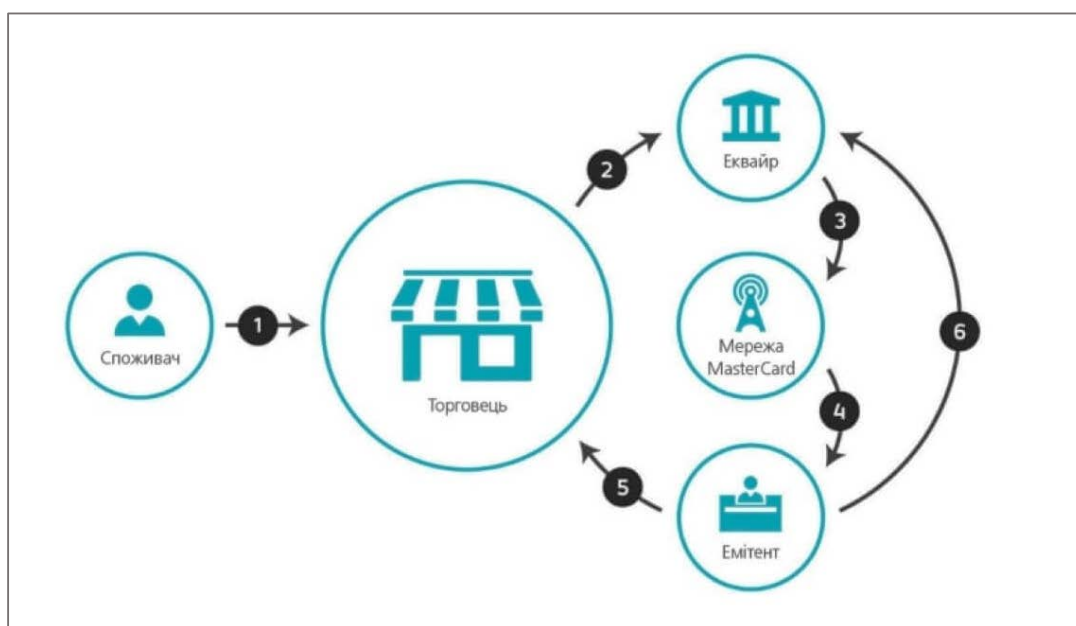

Рис. 1. Схема фінансової транзакції у міжнародній платіжній системі Mastercard

Джерело: [12]

шений закладати ці витрати у ціну проживання, харчування, транспортного обслуговування та інших елементів туристичного продукту. У результаті формується ситуація, коли навіть незначні відсоткові комісії у масштабах великої кількості транзакцій перетворюються на відчутний фактор зростання цін.

Вплив платіжних систем виходить далеко за межі технічного забезпечення фінансових операцій. Вони стають елементом економічної структури, який визначає не лише умови ведення бізнесу, але й можливості споживачів у сфері туризму.

Попри наявність численних проблем, сучасна система платіжних розрахунків продовжує функціонувати практично без суттєвих змін. Відповідно виникають логічні питання щодо їх домінування на глобальному рівні. Однією з основних причин є ефект масштабу, який сформувався протягом десятиліть. Платіжні системи створили глобальну інфраструктуру, що охоплює банки, бізнес і споживачів у різних країнах. Така система має високий рівень інтеграції, і будь-які спроби її заміни потребують значних ресурсів і часу. У результаті навіть ті учасники ринку, які усвідомлюють її недоліки, змушені продовжувати її використання.

У цьому плані варто звернути увагу на появу альтернативних фінансових рішень, які поступово формують нову модель розрахунків. До них належать цифрові платіжні сервіси, прямі банківські перекази, а також криптовалюта. Кожен із цих інструментів має свої переваги та обмеження, однак їх поява свідчить про наявність попиту на більш ефективні фінансові механізми.

Особливе місце серед альтернатив займають криптовалюти, які пропонують принципово інший підхід до здійснення фінансових операцій. Вони дозволяють здійснювати перекази без участі банківських установ, що потенційно знижує рівень комісій та підвищує швидкість транзакцій. Крім того, використання блокчейн-технологій забезпечує високий рівень прозорості та захисту від підробок. Однак на сучасному етапі вони не можуть розглядатися як повноцінна заміна існуючої фінансової системи. Криптовалюти швидше виступають як перехідний інструмент, що демонструє можливість функціонування альтернативних моделей розрахунків та підкреслює недоліки традиційних платіжних механізмів. Фактично їх поява показує, що існуюча система має проблеми і потребує змін.

На перший погляд, сучасні платіжні системи забезпечують високий рівень безпеки

та стабільності, однак у практичній площині виникає ряд питань, які можуть впливати на сприйняття цих систем як повністю надійних. Першим з них є можливість блокування транзакцій або обмеження доступу до фінансових ресурсів. Банківські установи, виконуючи вимоги фінансового моніторингу та безпеки, мають право призупиняти операції або блокувати рахунки користувачів. З одного боку, це є необхідним механізмом захисту від шахрайства. З іншого – створює ситуацію, коли користувач може тимчасово втратити доступ до власних коштів, що є критичним під час подорожей. У сфері туризму ефективність роботи платіжної системи набуває особливого значення, оскільки фінансова доступність є одним із ключових факторів забезпечення безпечного перебування за кордоном.

Ще одним важливим аспектом є питання кібербезпеки. Незважаючи на постійне вдосконалення захисних механізмів, платіжні системи залишаються об'єктом інтересу для зловмисників. Витоки персональних даних, фішингові атаки та інші форми шахрайства створюють додаткові ризики для користувачів. Особливо це актуально в умовах масового використання цифрових фінансових інструментів. Концентрація великого обсягу фінансових і персональних даних у межах банківських систем робить їх привабливою цілью для кібератак.

Розвиток цифрових технологій суттєво вплинув на трансформацію фінансових процесів у сфері туризму. У відповідь на обмеження традиційних платіжних систем поступово сформувався новий сегмент фінансових інструментів, який орієнтований на підвищення зручності, швидкості та доступності розрахунків. До таких інструментів належать мобільні платіжні сервіси, онлайн-банкінг та рішення, створені у межах fintech-сектору.

Одним із найбільш поширених напрямів розвитку є мобільні платіжні системи, зокрема Apple Pay, Google Pay та інші подібні сервіси. Їх головною особливістю є інтеграція платіжних інструментів безпосередньо у мобільні пристрої користувачів. Це дає змогу здійснювати оплату без використання фізичних карток, що значно спрощує процес розрахунків під час подорожей. У сфері туризму це має особливе значення, оскільки мобільні платежі забезпечують швидкий доступ до фінансових ресурсів незалежно від місця перебування користувача. Турист може здійснювати оплату в готелях, ресторанах, транспорті або під час бронювання послуг без необхідності

використання готівки чи додаткових фінансових інструментів.

Важливо зазначити, що мобільні платіжні сервіси не є повністю незалежними рішеннями. Вони функціонують на базі існуючої банківської та платіжної інфраструктури, використовуючи ті самі механізми обробки транзакцій. Незважаючи на підвищення рівня зручності, фундаментальні проблеми, пов'язані з комісіями та конвертацією, у більшості випадків залишаються актуальними.

Окрему роль у трансформації платіжної системи відіграє *fintech*-сектор, який пропонує альтернативні підходи до організації фінансових послуг. Фінтех-компанії створюють рішення, що дозволяють зменшити кількість посередників у процесі здійснення платежів, підвищити швидкість транзакцій та оптимізувати витрати. Серед таких рішень можна виділити цифрові гаманці, платіжні платформи та сервіси для міжнародних переказів. Вони часто пропонують більш гнучкі умови використання порівняно з традиційними банками, що робить їх привабливими для користувачів, особливо у сфері міжнародних поїздок. Незважаючи на інноваційний характер, більшість таких рішень інтегровані у вже існуючу фінансову інфраструктуру, що означає збереження ключових елементів системи.

Цифрові платіжні інструменти можна розглядати як етап еволюції фінансових систем, а не як їх повну заміну. Вони підвищують зручність і доступність фінансових операцій, але не усувають усі структурні проблеми платіжних систем. Розвиток *fintech*-рішень створює передумови для подальших змін у фінансовій системі. Зменшення ролі традиційних посередників, впровадження нових технологій та зростання конкуренції можуть у перспективі призвести до формування більш ефективних механізмів розрахунків.

Розвиток криптовалюти як альтернативного фінансового інструменту розпочався у 2009 році зі створення біткойна – першої децентралізованої цифрової валюти. На початковому етапі її існування вона не розглядалася як повноцінний платіжний засіб або інвестиційний актив. Фактично біткойн був експериментом, який демонстрував можливість здійснення фінансових операцій без участі банківських установ. На ранніх етапах розвитку криптовалюта використовувалася як інструмент заохочення в окремих спільнотах, зокрема в кіберспорті та технологічних колах. В окремих випадках його могли надавати як приз на турнірах або винагороду за участь

у цифрових проєктах. Це формувало первинний попит, однак масштаб використання залишався обмеженим.

Поступове поширення криптовалюти відбувалося разом із розвитком інфраструктури, зокрема появою перших криптовалютних бірж, гаманців та платформ для обміну. Це дозволило спростити процес купівлі та продажу біткойна, а також забезпечило формування ринкової ціни.

Поступове поширення криптовалюти супроводжувалося не лише зростанням їх популярності, але й формуванням розуміння їх ключових переваг у порівнянні з традиційними фінансовими інструментами. Однією з таких переваг є інноваційна модель збереження та захисту коштів. Фінансові ресурси користувачів, на відміну від банківської системи, зберігаються на рахунках, контроль над якими частково належить фінансовим установам, у криптовалюті доступ до активів визначається виключно наявністю приватного ключа. Це означає, що користувач самостійно контролює свої кошти без необхідності залучення посередників. Якщо у банківській системі кошти фактично знаходяться під контролем установи, яка може обмежити доступ до них, то у випадку криптовалют така можливість відсутня, оскільки доступ до коштів визначається виключно володінням приватним ключем.

Біткойн та інші криптовалюти функціонують на основі блокчейн-технології, яка забезпечує децентралізоване зберігання даних. Згідно неї інформація про транзакції не зберігається в одному центрі, а розподіляється між великою кількістю учасників мережі. Відповідно, підrobка або зміна даних стає практично неможливою, оскільки для цього необхідно змінити інформацію одночасно на більшості вузлів мережі. Це суттєво підвищує рівень безпеки у порівнянні з централізованими системами, де злам одного сервера може призвести до витоку великого обсягу даних. Важливою перевагою криптовалют є їх доступність, бо для їх використання не потрібно відкривати банківський рахунок або проходити складні процедури ідентифікації. Достатньо створити криптовалютний гаманець, що може бути реалізований у вигляді програмного або апаратного рішення.

Одним із ключових напрямів використання криптовалюти є *p2p*-операції, тобто прямі перекази між користувачами без участі банківських установ. Такий підхід значно спрощує процес передачі коштів, оскільки виклю-

час необхідність залучення посередників. У результаті зменшуються витрати на комісії та підвищується швидкість транзакцій. У сфері міжнародного туризму це має особливе значення, оскільки традиційні фінансові операції часто супроводжуються затримками, подвійною конвертацією та додатковими витратами. Використання р2р-механізмів дає можливість уникнути цих обмежень, забезпечуючи більш ефективний обіг коштів.

Ще одним важливим елементом сучасної інфраструктури є криптовалютні біржі, які виконують функцію платформи для обміну та управління цифровими активами. Такі платформи, як Binance, Bybit або OKX, фактично виконують роль аналогів традиційних фінансових систем, однак із значно ширшим функціоналом.

Окремої уваги заслуговує питання комісій. У традиційних платіжних системах користувач змушений оплачувати послуги банків, платіжних систем та інших посередників. У випадку криптовалюти витрати значно нижчі, а в окремих випадках можуть бути практично відсутніми, особливо при використанні внутрішніх переказів у межах однієї платформи. Це створює принципово іншу економічну модель, у якій користувач отримує можливість контролювати свої витрати та уникати додаткових платежів. У масштабах великої кількості транзакцій це може мати суттєвий вплив на загальний рівень витрат.

У деяких країнах криптовалюта вже отримала офіційне визнання як платіжний інструмент. Найбільш відомим прикладом є Сальвадор, який у 2021 році легалізував біткойн як засіб оплати. Це стало важливим кроком у розвитку цифрової економіки та продемонструвало можливість інтеграції криптовалюти у національну фінансову систему. У таких випадках вона не замінює повністю традиційні гроші, а функціонує паралельно з ними. Це ще раз підтверджує її роль як перехідного елемента у розвитку фінансових систем.

Незважаючи на стрімкий розвиток криптовалюти, залишається відкритим питання щодо її місця у майбутній фінансовій системі. На сучасному етапі вона виступає швидше як одне з потенційних рішень, яке може змінити підхід до фінансових операцій, але не є остаточним варіантом [11].

Окремо слід враховувати вплив держав та банківських установ. З одного боку, вони забезпечують стабільність фінансової системи, з іншого – можуть обмежувати розвиток альтернативних інструментів, оскільки

розглядають їх як потенційну загрозу. Тому в перспективі можна припустити, що криптовалюта або її наступні форми не обов'язково повністю витіснять банки, але суттєво змінять їхню роль. Ймовірно, банки поступово втратять частину функцій, пов'язаних із проведенням міжнародних платежів, і трансформуються у нові фінансові структури, які поєднуюватимуть традиційні та цифрові інструменти.

Криптовалюта не є кінцевим рішенням проблем традиційної фінансової системи, але виступає важливим етапом її розвитку. Вона демонструє можливість існування альтернативних моделей, у яких користувач отримує більше контролю над власними коштами. Саме через такі інструменти формується нова фінансова реальність, яка у майбутньому може суттєво змінити підхід до організації економічних відносин.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз функціонування міжнародних електронних платіжних систем дозволяє сформулювати висновок про наявність структурних дисбалансів, які проявляються у вигляді високих комісій, обмеженої прозорості та залежності користувачів від існуючої інфраструктури. Наведені питання не є лише теоретичними, оскільки їх наслідки безпосередньо проявляються у практичній діяльності туристичних підприємств та поведінці споживачів (переважно туристів). На цьому рівні стають найбільш помітними реальні ефекти функціонування платіжних систем, оскільки вони стають основою для критики сучасних фінансових інструментів та стимулюють пошук альтернативних рішень. Одним з таких є використання криптовалют на основі технології блокчейн, які забезпечують конфіденційність, надійність та дешевизну платежів, що особливо актуально для туристичної сфери.

Сучасні міжнародні платіжні системи знаходяться на етапі трансформації, де з одного боку зберігається домінування традиційних інструментів, а з іншого – поступово зростає роль нових технологій. Саме ця взаємодія визначатиме подальший розвиток фінансового забезпечення туристичної діяльності. Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному та тривалішому вивченні впливу ефекту криптовалют і новітніх фінтех технологій для мінімізації втрат туристичного бізнесу при здійсненні платежів та іншій економічній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волосович С., Баранюк Ю. Технологія блокчейн у фінансовій екосистемі. *Scientia fructuosa*. 2019. № 128. С. 93–104. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019\(128\)09](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019(128)09)

2. Грабар М.В. Основні показники цифрової трансформації міжнародної туристичної індустрії. *Проблеми економіки*. № 3 (49). 2021. С. 10–15 <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-10-15>

3. Євтух Л. Теоретичні основи функціонування фінансової екосистеми України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-138> (дата звернення: 06.04.2026).

4. Мазаракі А., Волосович С. Фінансові послуги в екосистемі PropTech. *Scientia fructuosa*. 2024. № 158(6). С. 4–16. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(158\)01](https://doi.org/10.31617/1.2024(158)01)

5. Цепенда М.М., Бурка В.Й. Інформаційні системи, комунікації і технології у туристичній індустрії : навчальний посібник. Чернівці : ЧНУ імені Ю. Федьковича, 2024. 176 с.

6. Шуплат О.М. Роль фінтеху в трансформації сфери туризму під впливом геополітичних викликів. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 8 (278). С.181–191.

7. Яремчук Д. Як фінтех змінює фінансову екосистему України. URL: <https://prodavai24.com/tech/yak-fintech-zminyue-finansovu-ekosystemu-ukrainy>

8. Arner, D.W., Buckley, R.P., Zetsche, D.A. and Veidt, R. Sustainability, Fintech and Financial Inclusion. *European Business Organization Law Review*. 2020, № 21, pp. 7–35.

9. BIS (Bank for International Settlements). Payment Systems and Financial Stability. 2023. URL: <https://www.bis.org>

10. Egger, R. and Buhalis D. eTourism Case Studies: Management & Marketing Issues in eTourism. Butterworth-Heinemann, Oxford. 2008, 518 p.

11. IMF. Digital Money and Payments: What Lies Ahead? 2023. URL: <https://www.imf.org>

12. Mastercard Incorporated Annual Report 2024. URL: <https://www.mastercard.com>

13. Tapscott, D. and Tapscott, A. Blockchain Revolution. 2016, 324 p.

14. Visa Inc. Annual Report 2024. URL: <https://www.visa.com>

2. Hrabar M.V. (2021). Osnovni pokaznyky tsyfrovoi transformatsii mizhnarodnoi turystychnoi industrii.[Main indicators of the digital transformation of the international travel industry] *Problemy ekonomiky – The problems of economy*, no. 3(49), pp. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-10-15> (in Ukrainian)

3. Ievtukh L. (2024) Teoretychni osnovy funkcionuvannya finansovoi ekosystemy Ukrainy [Theoretical foundations of the functioning of the financial ecosystem of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, vol. 68. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-138> (accessed: April 06, 2026). (in Ukrainian)

4. Mazaraki A., Volosovych S.(2024) Finansovi posluhy v ekosystemi PropTech [Financial services in the PropTech ecosystem]. *Scientia fructuosa*, vol. 158 (6), pp. 4–16. DOI: [https://doi.org/10.31617/1.2024\(158\)01](https://doi.org/10.31617/1.2024(158)01) (in Ukrainian)

5. Tsependa M.M., Burka V.Y. (2024) Informatsiini systemy, komunikatsii i tekhnologii u turystychnii industrii : navchalnyi posibnyk [Information systems, communications and technologies in the tourism industry: textbook] . Chernivtsi : CHNU imeni Y. Fedkovycha. (in Ukrainian)

6. Shuplat O.M. (2024) Rol fintekhu v transformatsii sfery turyzmu pid vplyvom heopolitychnykh vyklykiv [The role of fintech in the transformation of the tourism sector under the influence of geopolitical challenges]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual problems of economics*. vol. 8 (278). pp. 181–191. (in Ukrainian)

7. Yaremchuk D. Yak fintekh zminiuiie finansovu ekosystemu Ukrainu [How fintech is changing the financial ecosystem of Ukraine]. Available at: <https://prodavai24.com/tech/yak-fintech-zminyue-finansovu-ekosystemu-ukrainy> (in Ukrainian)

8. Arner, D.W., Buckley, R.P., Zetsche, D.A. and Veidt, R. (2020) Sustainability, Fintech and Financial Inclusion. *European Business Organization Law Review*, no. 21, pp. 7–35.

9. BIS (Bank for International Settlements). Payment Systems and Financial Stability. 2023. Available at: <https://www.bis.org>

10. Egger, R. and Buhalis D. (2008) eTourism Case Studies: Management & Marketing Issues in eTourism. Butterworth-Heinemann, Oxford.

11. IMF. Digital Money and Payments: What Lies Ahead? 2023. Available at: <https://www.imf.org>

12. Mastercard Incorporated Annual Report 2024. Available at: <https://www.mastercard.com>

13. Tapscott, D. and Tapscott, A. (2016) Blockchain Revolution.

14. Visa Inc. Annual Report 2024. Available at: <https://www.visa.com>

REFERENCES

1. Volosovych S., Baraniuk Yu. (2019). Tekhnologhiia blokchein u finansovii ekosystemi. [Blockchain technology in the financial ecosystem]. *Scientia fructuosa*, vol. 128, pp. 93–104. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019\(128\)09](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019(128)09) (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 08.04.2026

Дата прийняття статті: 29.04.2026

Дата публікації статті: 26.06.2026